

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 60 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, ponedeljek 20. maja 1940

Cena posamezni številki din 1'50

Enotno gospodarsko ozemlje

Pod tem naslovom je objavil v »Metalurgiji« njen glavni urednik Zvonimir Marinković članek, ki zasluži pohvalo vseh gospodarskih in tudi političnih ljudi. Kajti jasno je, da so upravičene vse težnje, ki naj omogočijo Slovincem, Hrvatom in Srbom čim več samoupravnega življenja, da pa mora pri tem ostati varovano tudi edinstvo gospodarskega ozemlja Jugoslavije. Hočemo, da bomo po novi ureditvi Jugoslavije vsi lažje živeli, ne pa da bi drug drugega ovirali z različnimi kitajskimi zidovi v delu.

Zvonimir Marinković zato naglašava, da notranja preureditev naše države ni le politično vprašanje, temveč posega globoko tudi v vse druge panoge našega življenja, zlasti v gospodarsko. Samo od naše zrelosti in dalekovidnosti zavisi, če bo imela preureditev države dobre ali zle posledice tako za celoto kot za njene posamezne dele.

Potrebno je zato, da dobi vsaka velika narodna skupina čim več samostojnosti in samostojni banovini Hrvatski morata nujno slediti tudi samostojni banovini Srbije in Sloveniji, vendar pa ta samostojnost ne sme iti tako daleč, da bi trpela državna skupnost. To se posebno jasno vidi v sedanjih časih, ko ni Jugoslovana, ki ne bi spoznaval, da nam samo skupnost more obvarovati mir in svobodo. Zato se tudi ne strinja s tem, da so tudi v federativni Jugoslaviji poleg dinastije, vojske, zunanje politike skupne tudi vse prometne ustanove in za skupne posle tudi skupne finance. Manj pa se naglašava potreba, da je skupno tudi vse jugoslovansko ozemlje, čeprav je to v sporazumu izrečno poudarjeno.

Nevarnost pa je, da bi ta določba o gospodarski enotnosti jugoslovanskega ozemlja ostala bolj na papirju in da bi se praktično s posebnimi odredbami banovin vedno bolj omejevala. S tem bi nastala velika škoda za vse naše narodno gospodarstvo. Kajti pogoj za uspešnost industrijskih podjetij je, da morejo računati na čim večji trg, prav tako pa je tudi trgovina navezana na to, da se more svobodno gibati po vsej državi. Če industrija in trgovina te svobode nimata, je zmanjšanje njunega poslovanja neizogibno in gospodarsko življenje mora priti v zastoj. Stvar je pač v tem, da je za marsikatero industrijsko panogo vse državno ozemlje še zadosti veliko, dočim je potrošnja samo ene banovine premajhna, da bi moglo podjetje uspevati.

Pa tudi iz mednarodnih razlogov je neobhodno potrebno, da je enotnost gospodarskega ozemlja izvedena in tudi praktično uveljavljena. V odnošajih s tujino smo tem močnejši, čim močnejši je naš domači trg in zato se tudi vedno bolj pojavlja težnja, da nastopamo na velikih zunanjih trgih skupno tudi z drugimi balkanskimi in južnovzhodnimi evropskimi državami. To prav gotovo in koristno stremeljenje pa more imeti uspeh, če znamo najprej svoj lastni trg združiti v eno celoto.

Seveda pa je pri tem potrebno, da se varujejo tudi posebni interesi vseh pokrajin in da se nobeni pokrajini ne dela krivica. Če se uvede iz splošno-državnih vzrokov kontrola nad uvozom kakšnega

blaga, potem se mora ta kontrola naravno izvajati v vseh pokrajinah popolnoma enako in ne sme biti tudi nobenih privilegijev. Ne gre, da bi se v eni pokrajini dobivala uvozna dovoljenja z lahkoto, v drugih pokrajinah pa nikakor ne. Prav tako ne bi bilo pravilno, če bi se izvozna vprašanja reševala le z ozirom na potrebe ene pokrajine, ne pa tudi druge. Če te enotnosti ni, izgubi enotnost gospodarskega ozemlja svoj glavni razlog.

A tudi na drugih poljih se mora ta enotnost pokazati enako pravična za vse. Krediti drž. denar-

nih zavodov se morajo dodeljevati v vse pokrajine enakomerno, da ne morejo tu nastati nobene pritožbe. Skratka: enotnost gospodarskega ozemlja mora krepiti gospodarsko silo pokrajin, ne pa pospeševati gospodarstvo ene banovine na škodo drugih banovin.

Le tako je mogoče doseči, da bodo ljudje tudi sami delali za utrditev enotnosti gospodarskega ozemlja. To pa je tudi potrebno, ker so interesi gospodarskih ljudi v glavnem v vsej državi enaki. Enotnost gospodarskega ozemlja bi se zato morala naslanjati tudi na enotnost gospodarskih organi-

zacij, da bi se z enotno gospodarsko državno politiko omogočil vsem gospodarskim panogam v vseh pokrajinah čim večji napredek.

Spoštovati se morajo interesi vsake pokrajine, te interese pa je treba zvezati v pravilni rezultanti, ki naj dvigne silo gospodarstva vse države. V tem smislu bi se morala enako uveljavljati tako gospodarska politika države ko tudi vseh banovin. Na ta način pa tudi ne bi mogli nastati kitajski zidovi med posameznimi banovinami, ker bi ti zidovi zavrli gospodarsko življenje v vseh banovinah.

kjer se sklepajo zakoni le iz ljubezni. Za zakon sta le dva motiva: ljubezen ali interes. Ta v Sovjetski Rusiji odpada in zato je ljubezen edini razlog za zakon.

Nova Moskva

Videli smo tudi načrt za izgradnjo nove Moskve. To bo mesto parkov, velikih palač, velikanskih prekopov in mostov, polno življenja in dinamike, mesto največje proizvodnje v državi. Značilno je, da se javna dela ne izvajajo le na enem mestu, temveč po vsej državi. Kakor se v Moskvi podirajo cele ulice in grade novi mestni bloki, tako se dela po vsej državi.

Proizvodnja Rusije je za naše pojme nepojmljiva. Proizvodnja se ne preneha več, z njo pa tudi kupna sila prebivalstva. Ker ima Rusija skoraj vse potrebne surovine, tudi ni osamosvojitve od tujine težka.

O življenjski ravni prebivalstva

so mnenja deljena. Ne sme se pozabiti, da današnja sovjetska generacija doprinese žrtve za mlajše. Prvi dve petletki nista mogle obsegati tudi dviga življenjske ravni prebivalstva. Nesporo pa je, da ta standard stalno raste. Tretja petletka pa že dela za zvišanje življenjske ravni. Najmanj se izdaja za stanovanje, namreč 10 odstotkov vseh prejemkov.

Posebna pažnja se posveča umetnosti. Umetniške galerije so polne in urejene. V Tratjakovi galeriji je 32.000 slik, druga velika galerija je razstava zapadne umetnosti. V prvi so večinoma domača dela, v drugi največ francoska.

Govore nam o knjigah. Naklade so velikanske. Vse čita in piše. Vse je veliko, novo in moderno. Staro je likvidirano. Novi so običaji, novo je pojmovanje, na nov način se gleda v svet.

In staro? — To je le še v muzejih. Ko smo obiskali Kremlj, smo si ogledali tamkajšnji muzej. Vse je tu tako, kakor je bilo pod carji. Tu so stare zlate obleke, težke stare ikone na pozlačenih vratih, vse je ostalo tako, kakor je bilo. Tu je še staro zlato namizno orodje. A vidi se tudi stara beda.

Narod pa z vsem tem nima več zveze. Vse to je le zgodovina, kakor vse drugo. Življenje gre naprej z novim tokom in ustvarja se nova zgodovina. Novo se je starim za vedno razšlo.

Taksa za naročilnice in druge listine, izstavljene na območju banovine Hrvatske

Na konkretno vprašanje, ali bo de finančna uprava v drugih banovinah smatrala naročilnice in druge listine, ki se izstavijo na območju Hrvatske in tudi tam kolkujejo s hrvatskimi kolki za pravilno in zadostno kolkovanje, je Centrala industrijskih korporacij v Beogradu dobila od ministrstva za finance pojasnilo, da je za plačilo takse odločilen kraj, kjer je takсна dolžnost nastala. Ako je bila naročilnica ali kaka druga listina izstavljena in taksirana na območju Hrvatske in od tam poslana tovarni ali centrali na območju druge banovine, se smatra, da je **zadosti taksirana in jo ni treba naknadno kolkovati z državnimi kolki.**

Nova in stara Rusija Vtisi članov naše delegacije

»Trgovinski glasnik« je objavil silno zanimivo poročilo svojega urednika o razgovorih s člani naše trgovinske delegacije v Rusiji. Iz njegovega poročila posnemamo naslednje podrobnosti:

V edini socialistični republiki na svetu v Rusiji se oblikuje novo življenje. Novo pomeni sodobnost, staro pa zgodovino, ki že spada v muzeje.

Življenje — sodobnost to je popolnoma novo, nekdanje staro pa je treba iskati v literaturi, galerijah slik, gledališčih in v muzejih, mnogo manj pa v spominih, ker je vedno manj ljudi, ki so še preživljali stare čase.

Delegati Jugoslavije so videli v Rusiji nov svet, novo življenje. Dobili so sliko novega življenja, ki se razvija na šestini zemeljske krogle. O tem pravi: Ni to, o čemer se drugod tako mnogo in s tako veliko avtoritete govori. Ljudje so v zmoti glede tega življenja. Vse je drugače. To je novo za nas in za zapad. Večstoletni stari ruski režim je odpravila oktobrska revolucija. Nato je prišla krvava in uničujoča državljanska vojna, ki je bila vsiljena velikim množicam le prostrane dežele. Ta državljanska vojna je uničila skoraj vse gospodarstvo dežele. Narod je velikansko žrtvoval, da bi postal gospodar v svoji hiši. Za to pa je treba mnogo časa in dela in trpljenja. Dve desetletji sta bili potrebni, da je vzkliklo med Tihim oceanom in Severnim ledenim morjem, med Baltičkim, Kaspiškim morjem ter Karpati in Kavkazom novo življenje.

S te perspektive je treba gledati na novo Rusijo in potem izgleda Sovjetska Rusija drugače kakor z zapadno-evropske perspektive. Treba tudi upoštevati zgodovino te dežele! Treba je vedeti, kaj je bilo vse v trenutku, ko je bila državljanska vojna končana. Kakšno je bilo takrat življenje. Kakšno je bilo stališče ljudi do nove države? Ne smejo se pozabiti gigantske borbe, da se premagajo notranje in zunanje težave. To pa je bil v resnici oni radikalizem, ki je vse spremenil. Zato vidimo danes v Sovjetski Rusiji blede spomine na nekdanjo dobo ter realno sodobnost kot njen kontrast.

Bistveno pa je to, da je nastala nova ideja in na njej se je začelo oblikovati novo življenje in tudi nova družba, ki jo drugi svet ne pozna in na katero gleda z različnimi pogledi. Zato so bila tudi izrečena o Sovjetski Rusiji tako zelo nasprotujoča si mnenja.

Med razgovorom z delegati je padlo tudi vprašanje:

Ali se čutijo kot Slovani?

Odgovor na to vprašanje je bil v bistvu naslednji: Na ozemlju Sovjetske unije je 80 različnih narodnosti, ki govorijo in pišejo v svojem jeziku in ki razvijajo in goje svojo nacionalno kulturo. Vsem narodnostim je zajamčena nacionalnost in vsi atributi, ki jih more zahtevati narod, ki sam odloča o svoji usodi. Od 183 milijonov vsega prebivalstva je Slovanov 130 milijonov. Ti so vsekakor Slovani, drugi niso in tudi ne morejo biti. Na to pa jih tudi nihče ne sili. Tudi to je nekaj novega.

Povsod nov duh

Tudi njih vojska je nova. Duh v vojski je duh teorije in duh vsega novega življenja v državi. Torej nov. Raport pa je stari. Gledali smo edinstvo parado na dan 1. majnika. Pred parado so starešine raportirali kakor v starem času. Maršal Budjoni, krepak Ukrajinec, daje raport maršalu Vorošilovu in ko se obrača k četam, glasno zakliče: »Da zdravstvujet...!«

Sicer pa defilira vojska s puškami na gotovo. Vidi se, da je rdeča armada disciplinirana, ker se giblje ko dovršeno delujoč stroj.

Za tujca, ki je vaju na razkošne toalete in bare zapada, doživi v Rusiji presenečenje, ker vidi v Rusiji samo priproste obleke. Toda ukusne in čiste. Luksuza ni. Ni pa tudi bede. Tudi to je novo. Nov duh je dal nov polet na vseh poljih človeške delavnosti. Povsod se opaža velika lakota po kulturnem udejstvovanju. Vse se hoče čim več naučiti in čim več videti. In delegati so navajali tudi primere:

Moskovska »Pravda« se tiska v 3 milijonih izvodih in vsa je razprodana v neverjetno kratkem času. Poleg tega pa ima tudi vsako večje mesto svoje liste. Tudi posamezne tovarne izdajajo svoje liste. Papirnice niti ne morejo dobavljati toliko papirja, kolikor ga potrebujejo časopisi. Ko smo prišli v Moskvo je izšla šesta izdaja dela Šalohovljeva »Tihi Don«. Po dveh tednih ni bilo več nobenega izvoda na prodaj. Poleg tega imajo umetniki od svojih del velikanske dohodke. Tako je dobil neki mlad, komaj 22letni avtor, od ene predstave svojega dela 1000 rubljev honorarja.

Gledališča so prenapolnjena. Prostori niso cenen, vstopnice pa

se vedno razprodajo. Režija je sijajna, dekoracije kakor v rajju. Koncerti imajo mnogo uspeha. Sovjetski balet pa so sanje. To je plastičen balet. Gledališka umetnost je bila v Rusiji od nekdaj negovana. Sedaj pa se ji posveča posebna pažnja. Kajti gledališče je šola in življenje hkrati. Gledališka poslopja so velika, racionalna in lepa. Gledališča imajo za nas nepojmljiv obseg. Samo Veliko gledališče v Moskvi (»Balšoj teatr«) ima 3000 umetniškega osebja. V Moskvi sami je 50 različnih gledališč. In vsa so na tako visokem umetniškem nivoju, da jim je treba samo čestitati. Tudi sovjetski film je odličen. Tega pa že poznamo.

V vsej državi vlada enostavnost. Vse je naravno in normalno. Razkošje je le v kolektivnih hišah in poslopjih. Samo v gledališčih se vidi sijaj in razkošje kakor v bajkah. To, kar je vsem na razpolago, je najboljši in najbolj luksurijski. Moskovska podzemna železnica je vsa v marmorju, vendar pa poceni.

Ona stara ruska duša je ista kakor je bila. Ljudje so dobri, pristrčni in ustrežljivi. Neki priprost sovjetski državljani nam je dejal: »Kako se mi dobro razumemo. Vi ste najbrže ljudje iz ljudstva. Bili so tu tudi drugi tujci, toda bili so čisto drugačni in njih nastopanje.« Kakor nekdanji bojare, tako tudi sedaj ne morejo razumeti tuje lorde, markize itd.

Mnogo novega je. Nič ni več zasebnega, vse je last države. Trafike, trgovine, taksiji, hoteli, industrija, šole, kmetijstvo, vse je državno. Ljudje, ki vse to upravljajo so samo nameščenci, ki delajo pet dni, štiri dan pa počivajo. Vsi delajo, ker ni brezposelnosti. Vsi delajo, zaslužijo in trošijo, ker jim je obstoj zagotovljen. Vse kar se dela, se dela na veliko. Tudi vsa javna dela so gigantskega obsega. Vse je neizmerno, toda vse je tudi v naprej določeno, ker se dela po načrtu. Ni slučajnosti!

Novi so tudi odnošaji med ljudmi. Zakon ni več stvar cerkve. Zakon je le navaden dogovor dveh svobodnih bitij, da ustvarita skupno rodbinsko in spolno življenje. Tudi ločitve zakonov se dosežejo hitro (največ trikrat). Toda za vsako ločitev ostanejo tudi posledice, ki so v naši družbi lažje. Premožen človek more pri nas lahko dati denar za vzdrževanje žene in otrok. V Rusiji pa mora vsak sam zaslužiti vse potrebno za vzdrževanje svoje rodbine. Poleg tega pa je Sovjetska Rusija edina država na svetu,

Tarifni odbor pristal na linearno zvišanje železniške tarife

Po dolgi debati je tarifni odbor pristal na zahtevo železniške uprave, da se linearno zvišajo železniške tarife, ker je skok cen povzročil železniški upravi večje izdatke. Tarifni odbor pa predlaga, da se železniška tarifa zviša za kosovne pošiljke za 15%, za vagonске pa za 12%. Glede zvišanja tarife, ki se naj bi izvršilo s preklasifikacijo blaga, pa je tarifni odbor mnenja, da se to vprašanje odloži, dokler ne bi poseben odbor proučil vse to vprašanje. Poleg tega pa je tarifni odbor predlagal, da se deloma zviša tudi tarifa za potniški promet, da bi se breme zvišanih železniških tarif razdelilo enakomerno tako na tovorni kot na potniški promet.

Z ozirom na te predloge tarifnega odbora je izjavil predsednik tarifnega odbora pomočnik ministra inž. Schneller, da železniška uprava pristaja edino na 15% linearno zvišanje tarif tako za vagonске kot za kosovne pošiljke. Nato je predlagal, da se v smislu predloga tarifnega odbora izvoli poseben odbor, ki naj prouči vprašanje preklasifikacije blaga. Ta odbor mora v 15 dneh predložiti tarifnemu odboru svoje poročilo, nakar se tarifni odbor znova sešestane.

Nato je bilo zasedanje tarifnega odbora zaključeno.

Cene so se dvignile

Po podatkih Narodne banke se je indeks cen na debelo gibal takole (cene v l. 1926. = 100%):

	sept.	jan.	marec
proizvodi	1939	1940	1940
rastlinski	73'5	91'7	101'4
živalski	67'7	85'3	89'0
mineralni	93'9	106'5	109'0
industrijski	79'5	95'5	99'5
splošni indeks	76'6	93'3	98'5
izvozni predm.	73'1	94'4	98'2
uvozni	81'6	98'4	102'6

Splošni indeks se je torej dvignil od začetka vojne za 21'9 odstotka ali za eno petino.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 8. maja objavlja: Pravilnik o odkupovanju živali, vozil in opreme od proizvajalcev za potrebe aktiviranih enot vojske in mornarice — Pravila o opravljanju dopolnilnega izpita učencev meščanskih šol z zaključnim izpitom — za vpis v 1. razred trg. akademije, dvorazredne trgovske šole, ženskega strok. učiteljskega, pomorske trg. akademije in srednje tehnične šole — Banovo odredbo o minimalnih mezdah v gostinskih podjetjih — Imenovanje članov mojstrske izpitne komisije s fakultetno izobrazbo pri Zbornici za TOI.

kr. banske uprave dravske banovine z dne 18. maja objavlja: Uredbo o varčevanju z živili — Uredbo o nadziranju izvrševanja uredbe o zatiranju draginje in brezvestne špekulacije iz l. 1939. in uredbe o kontroli cen iz l. 1940. — Uredbo o spremembah in dopolnitvah uredbe o državnem in banovinskih cestnih skladih — Spremembe in dopolnitve tarife skupnega davka na poslovni promet — Naredbo bana dravske banovine o prepovedi krošnjarstva in izvrševanja rokodelskih obrtov brez stalnega poslovališča v nekaterih srezih dravske banovine — Odločbo o maksimiranju cen za moko — Razglas o proračunu mestne občine Ptuj za l. 1940./41.

Iz združnega registra

Vpisali sta se nastopni združgi: Kmetijska nabavna in prodajna zadruga v Bukovcih pri Ptuj in Kreditna zadruga mestnih uslužbencev v Ljubljani.

Razdružila se je in prešla v likvidacijo Električna zadruga za Zg. in Sp. Šiško. Likvidatorji: vsi dosednji člani načelstva.

Sovjetsko kmetijstvo

Mehanizacija kmetijstva je izvedena

Kmetijstvo Sovjetske Rusije je v glavnem že dokončalo proces socialistične rekonstrukcije. Glavni činitelji, ki so to omogočili, so bili: odločna borba s »kulaki«, industrializacija SSSR in ustanavljanje sovjhozov, t. j. vzornih državnih posestev ter strojno-traktorskih postaj, tako imenovanih MTS.

Leta 1928. je bilo samo 1'7% vseh kmetijskih gospodarstev združeno v kolektivna gospodarstva — v kolhoze.

Leta 1936. se je ta odstotek dvignil že na 89'4%. Danes je izven kolhozov samo 4'3% kmetijskih gospodarstev, tako imenovanih posameznikov. A še ta odstotek stalno pada.

Površina, ki jo danes obdeluje en kolhoz, znaša povprečno 450 ha, površina sovjhoza pa povprečno 3000 ha.

V večini kapitalističnih držav je večina zemlje razdeljena v male posesti z do 10 ha zemlje. To velja tudi za države, ki imajo veleposestva, ker se večina teh veleposestev parcelira ter daje v zakup kmetovalcem. Celo v Združenih državah Sev. Amerike odpade večji del na gospodarstva z manj ko 70 ha. Kolektivizacija je odprla kmetovalcu nove možnosti, ker je zlasti omogočila mehanizacijo kmetijstva. Traktor je danes nerazdružljiv s kolhozom. Lahki traktorji nadomestujejo danes 15 do 20 konj, težki pa do 50 konj. S traktorjem s sejalnim strojem se more na dan posejati 18 ha, dočim s konjem samo 4 ha. V popolnoma mehaniziranem sovjhozu je treba na en hektar le 6 do 9 ur dela za enega človeka, dočim je na gospodarstvih posameznikov potrebno za en ha 230 do 280 ur dela, ker posameznik svojega obrata ne more mehanizirati.

Leta 1924. je bilo v sovjetskem kmetijstvu uporabljenih samo 2500 traktorjev, l. 1935. pa že 250.000.

Rezultati kolektivizacije in mehanizacije so se pokazali že v prvi petletki, in sicer predvsem v povečanju posejane površine obdelane zemlje. Polovica in celo nekaj več odpade od tega na sovjhoze. Ravno tako se je tudi povečal delež industrijskih rastlin v sovjetskem kmetijstvu. Za industrijske rastline je značilno, da zahtevajo za edini obdelane površine več stroškov in dela kakor žitarice, zato pa dajo tudi večji dohodek. Tako je n. pr. 10 stotov pšenice od 1 ha komaj zadosti za prehrano rodbine enega delavca, dočim 10 stotov tobaka ne more pokaditi niti pet rodbin v vsem življenju.

Povečanje kulture industrijskih rastlin pomeni tudi povečanje dohodkov sovjetskega kmetijstva. Druga prednost je v tem, da so se začele gojiti kulture, ki prej sploh niso bile znane v ruskem kmetijstvu, kakor n. pr. bombajska konoplja, ki nadomestuje juto pri proizvodnji vreč, kitajska koprija, katere vlakno se lahko dodaja bombažnim tkaninam itd. Istočasno pa so se prenesle stare kulture v nove kraje, kakor bombaž na severni Kavkaz in Ukrajino, soja v iste kraje, riž v južni Kazakstan, pšenica na sever itd.

Glavna panoga sovjetskega kmetijstva pa je še vedno proizvodnja žitaric. Z žitaricami je danes v Sovjetski Rusiji posejano nad 100 milijonov ha, t. j. toliko, kolikor je bilo v predvojni Rusiji posejano zemlje tudi z drugimi rastlinami in ne samo z žitaricami.

Največ žitaric se pridelava v Ukrajini, na severnem Kavkazu, na obeh straneh Volge ter v zapadni Sibiriji. Včasih sicer suša zelo škoduje proizvodnji, vendar pa se je z umetnimi prekopmi v zadnjem času mnogo storilo proti tej nevarnosti. Glede proizvodnje pšenice, rži, ovsa in ječmena je danes Sovjetska Rusija na prvem mestu na svetu.

Posebej je treba opozoriti na gojitev lanu, čigar proizvodnja se je v prvi petletki podvojila. Veliki uspehi so bili doseženi tudi v mehanizaciji kulture lanu. S posebnimi stroji je bila žetev lanu poenostavljena. Dokler se niso uporabljali ti stroji, je požel lan na enem hektarju en človek v 12 dneh, danes more požeti s strojem 10 do 12 ha v dveh dneh.

V predvojni Rusiji se je gojil bombaž samo v srednji Aziji. Polovico potrebnega bombaža je morala Rusija uvoziti iz Amerike, za kar je dala na leto 10 milijonov zlatih rubljev. Sovjetska Rusija se je hotela od tega uvoza osvoboditi in zato je bila samo v prvi petletki povečana z bombažem posejana površina zemlje za dva in polkrat. Posrečilo se je tudi, da se je udomačila posebna vrsta bombaža, tako imenovani egiptski bombaž. Proizvodnja bombaža je v stalnem dvigu. Leta 1933. je znašala 1'3 milijona ton, l. 1935. 1'7, l. 1937. pa že 2'5 milijona ton. To zvišanje proizvodnje pa ni bilo do-

seženo toliko s povečanjem z bombažem posejane površine kakor pa z boljšo obdelavo zemlje. Dočim se je l. 1932. pridelalo na ha le 6'7 stota bombaža, se je pridelalo leta 1937. že 12'7 stota. Sovjetska Rusija je proizvodnjo bombaža dvignila že v tej meri, da more danes izvažati velike količine bombaža, kar zlasti zanima tudi jugoslovansko tekstilno industrijo. Uvoz sovjetskega bombaža v Bolgarijo je to državo popolnoma osvobodil od tuje odvisnosti ter odpravil brezposelnost v bolgarski tekstilni industriji.

Da se je mogla proizvodnja bombaža povečati v tej meri, je bilo mogoče, ker so se zgradili veliki prekop kakor ferganski kanal, ki je dolg 270 km. Zanimivo je, da je gradilo ta prekop 160.000 članov kolhozov na lastno pobudo. Drugi veliki prekop je pri Azerbejdžanu ter je dolg nekaj nad 100 km. S temi kanali je bilo mogoče povečati z bombažem posejano površino za 68.000 hektarjev.

(Po »Trg. glasniku«.)

Ban prepovedal krošnjarstvo

»Službeni list« z dne 18. maja je objavil naslednjo naredbo bana dr. Natlačena:

Na podstavi določb čl. 65., 66., 67. in 68. zakona o notranji upravi izdajem za območje srezov Ljubljana, Kočevje, Logatec, Škofja Loka, Radovljica, Kranj, Kamnik, Gornji grad, Slovenj Gradec, Dravograd, Maribor-levi breg, Maribor-desni breg, Ptuj, Ljutomer, Murska Sobota in Lendava in mest Ljubljana, Maribor in Ptuj naslednjo naredbo:

§ 1.

V območju navedenih srezov je prepovedano:

a) trgovanje s kakršnim koli blagom po ulicah ter s hojo od kraja v kraj in od hiše do hiše (krošnjarstvo), ki se izvršuje na podstavi krošnjarskih dovolil (knjižic) po § 177. z. o. o.;

b) izvrševanje rokodelskih obrti brez stalnega poslovališča (lokala) po § 178. z. o. o., ki so navedene v čl. 1. pravilnika o izvrševanju rokodelstev brez stalnega bivališča (»Službeni list« št. 449/73 iz l. 1938.), t. j.:

1. stekloredoško vstevši tudi oknarsko delo;
2. brusarstvo;
3. kositrarsko (kotličarsko);

§ 2.

Prekrške te naredbe kaznujejo prvostopna upravna in policijska oblastva na podstavi čl. 69./2. zakona o notranji upravi v zvezi s § 12. zakona o spremembah in dopolnitvah tega zakona z denarno kaznijo od 10 do 1000 din, ob neplačilu denarne kazni v odrejenem roku pa z zaporom od 1 do 20 dni.

§ 3.

Ta naredba stopi na podstavi § 71. zakona o notranji upravi v veljavo z dnevom objave v »Službenem listu kr. banske uprave dravske banovine«.

Kraljevska banska uprava dravske banovine.

V Ljubljani dne 10. maja 1940.

Znižane lesne izvozne premije za Alžir in Francijo

Direkcija za zunanjo trgovino sporoča, da je trgovinski minister za veljavnostjo od 20. aprila 1940. znižal izvozne premije za Francijo in Alžir za navaden les, rezan ali tesan od 66 na 60 din za tono.

Nadalje je bilo z veljavnostjo od 20. aprila 1940. dalje znižana premija na izvoz celuloze v Francijo in Alžir od 14 na 13 din za 100 kg.

Zato bo direkcija za zunanjo trgovino izplačevala za dogovorjene kontingente, ki so določeni za les v višini 65.000 ton, za celulozo pa v višini 13.000 ton, v bodoče le znižano izvozno premijo po 60 oz. 13 din.

Politične vesti

Iz rimskih diplomatskih krogov se poroča, da se opaža v zadnjih dneh zelo živahno delovanje med sovjetskim veleposlaništvom, nemškim veleposlaništvom ter italijanskim zunanjim ministrstvom. Gre za sporazum, ki da je bil do- sežen med temi tremi veleposlaništvom glede Balkana, da se namreč ohrani na Balkanu status quo in da se vojna ne razširi na južnovzhodno

Evropo. Nadalje se poroča, da je bilo na sestanku na Brennerju dogovorjeno, da se glede južnovzhodne Evrope in Balkana Italija dogovori s Sovjetsko Rusijo, da ne bi bila Italija presenečena, če bi vstopila v vojno.

Mussolini je odgovoril Rooseveltu, vsebina njegovega odgovora pa še ni znana.

Na obletnico sklenitve italijansko-nemške zveze je imel v Milanu grof Ciano govor, v katerem je naglasil, da je italijanski narod zbran okoli svojega voditelja in da v Evropi ne more biti nobene do- ločitve brez Italije. Italija bo svoje zahteve uresničila.

Nemški poročevalski urad poroča, da so nemške čete vkorakale v Bruselj. Angleško-belgijske čete so se umaknile zapadno od Bruslja.

Nemci so zavzeli tudi mesto Antvers ter zasedli tudi nizozemske otoke, da je sedaj vsa Nizozemska v nemških rokah. Zavezniki poročajo, da so pred umikom razdeljali vsa letališča in vse, kar bi moglo služiti sovražniku. Nizozemska vojska na teh otokih se je umaknila skupno z zavezniki.

Rezultat nemške ofenzive v desetih prvih dnevih označuje nemški poročevalski urad takole: 1. Luksemburg so nemške oborožene sile zasedle v enem dnevu. 2. Nizozemska je bila navzlic žilavemu odporu prisiljena v petih dneh h kapitulaciji. 3. Belgijske obmejne utrdbе so bile zavzete v petih dneh ter je bil s tem omogočen prodor na glavnem belgijsko-francoskem bojišču pri Dylu.

Seja Osrednjega lesnega odseka

pri Zvezi trg. združenj dravske banovine v Ljubljani bo v petek, dne 24. maja 1940. ob 10. uri dopoldne v Ljubljani, Gregorčičeva ulica 27.

Franjo Škrbec s. r., predsednik.

4. V Franciji se je nadaljevalo začeto prebitje Daladriereve črte. 5. Nemške letalske sile so uničile veliko število sovražnih letal, razpršile razne kolone, ovirale promet. Vojna je prenesena neposredno pred vrata Anglije. Sovražne pomorske sile, posebno britanske, so doživele težke udarce.

Francoske čete so izvršile pri Sedan velik protinapad, ki je bil po francoskih vesteh uspešen. A tudi Francozi naglašajo, da izid velike bitke pri Sedan še ne bo v kratkem znan.

Nemci poročajo, da so njih čete zavzele mesto St. Quentin in Le Cateau in da prodirajo še naprej. Poročajo nadalje, da so dosedaj ujeli 110.000 sovražnikov (brez Nizozemcev) in zaplenili zelo veliko vojnega materiala in orožja. Sodi- jo, da hočejo prodrati Nemci do francoske morske obale in odrezati belgijsko-britansko vojsko od francoske. Zato se je tudi belgijsko-britanska vojska umaknila v nove položaje, in sicer brez težav, kakor poročajo Anglije.

Francosko vojno poročilo priznava nemško prodiranje proti Saint Quentinu ter da so Nemci prodrli do reke Sambre in Oise. Tu se vodi velika bitka. Po angleških vesteh so tu Nemci vrgli v boj do 3000 tankov, proti katerim se bore Francozi zlasti z znanimi franco- skimi 75 mm brzostrelnimi topovi. Ti napadajo nemške tanke tudi iz bližine 100 metrov in z uspehom. Francozi pravijo, da tudi največji 70 tonski nemški tanki ne vzdrže teh topov. Francozi nadalje poročajo, da so pri Rethelu zaustavili nemško prodiranje in osvojili več svojih tankov. Nemci uporabljajo še nadalje svojo taktiko pahljače, da izvedejo prodor fronte s tanki, vržejo tu v boj velikansko število pehote, nato pa skušajo na krilih prisiliti sovražnika k umiku. Francozi pravijo, da so sedaj ti prodori vedno krajši in da se tudi širina vedno bolj zožuje. Angleški motorizirani oddelki hite v premi črti na pomoč v severno Francijo.

Angleško letalsko ministrstvo poroča o zelo uspešnih akcijah angleškega letalstva. Bombardirali so in zažgali petrolejska skladišča v Hamburgu in Bremenu, bombardirala cestna in železniška križišča, napadala nemške kolone in čete ter podpirala francosko vojsko v boju proti tankom.

Pod pritiskom vojnih neuspehov so se izvršile v Franciji znatne iz- premembe. Maršal Petaín je postal podpredsednik vlade, vojno minist- rstvo je prevzel min. predsednik Reynaud, Daladier je postal zunan- ji minister, notranje ministrstvo pa je prevzel Mandel, bivši sode- lavec Clémenceaua.

Za vrhovnega poveljnika franco- ske vojske je namesto Gamelina imenovan general Weygand, ki je že prišel v Pariz.

Francoska vlada se po nemških poročilih že pripravlja, da se pre- seli v Bordeaux.

Churchill je imel v nedeljo po radiu prvi govor, odkar je minist- ski predsednik. Naglasil je, da je položaj zelo težaven in da bodo potrebne velikanske žrtve. Slej ko prej pa veruje v zmago. Dejal je, da je v Franciji fronta čisto po- mešana in da se Francozi bore tudi izza nemških črt. Nesmiselno je trditi, da bi bilo mogoče več- milijonske armade z najmodernejšim orožjem prehoditi v nekaj dneh. Churchill je nadalje trdil, da so letalske izgube zaveznikov mnogo manjše kot nemške in da so zavezniki danes glede letalstva že v rahli premoči. Svoj govor je kon- čal z besedami: Volja Gospoda naj se zgodi!

V Ameriki tem bolj narašča vol- ja za podpiranje zaveznikov, čim slabše vesti prihajajo s francoskega bojišča. Politika Roosevelta pro- dirla vedno bolj. V tem oziru je po- sebno značilna izjava bivšega re- publikanskega predsedniškega kan- didata Landona, ki je izjavil, da je govoril Roosevelt, ko je zahteval velikanske naknadne kredite za oboroževanje kot šef ameriškega naroda. Vsi državljani morajo danes podpirati Roosevelta, ko za- hteva, da se poveča obrambna sila ameriškega naroda.

Ameriški kongres bo odpravil zakon o nevtralnosti. Takoj nato bodo dobili zavezniki v Ameriki velike kredite za oboroževanje. 5000 ameriških letal je na potu v Ev- ropo za zaveznike.

Predsednik Roosevelt je povabil k sebi bivšega poveljnika ameri- škikh čet v svetovni vojni gen. Per- shinga ter imel z njim zelo dolgo konferenco. Nato ga je zadržal pri sebi na kosilu.

Denarstvo

Na domačem deviznem trgu

se je močno opazil vpliv svetovnih dogodkov. Na zagrebški borzi so poslali zelo padli in borza se je bavila v glavnem z likvidacijo starih poslov. Vse poslovanje se je omejilo na najnujnejše posle. Izvoz je bil mnogo manjši kot v drugih tednih. Tudi uvoz se ni mogel razviti.

Skupni devizni promet je znašal v Zagrebu 25,4 (prejšnji teden 55,8), v Beogradu pa 26,1 (28,4) milijona din.

Angleški funt se je dvignil od 175'75 na 180'04. Dolar je bil nespremenjen po 55'—.

Klirinška marka je bila ves teden po 14'80, grški boni pa po 28'50.

Tečaji so nazadovali

Zaradi vojnih dogodkov so na beograjski borzi popustili tečaji drž. vrednostnih papirjev. Vendar pa je bilo na zadnjem tedenskem sestanku nazadovanje tečajev zaustavljeno. Posebno živahen je bil promet v vojni škodi. Gibanje tečajev je bilo naslednje:

10.5.	17.5.
25% vojna škoda	426'— 415'—
7% investicijsko	96'— 94'50
4% agrarne	51'50 51'50
6% begluške	74'— 70'—
6% dalmatinske	64'25 60'75
6% gozdne	64'50 61'—
7% Blair	88'— 85'50
8% Blair	98'— 94'50
7% Seligman	101'— 101'—
7% stabilizacijsko	95'— 94'—

Ves promet je znašal 8'15 proti 5'5 milijona v prejšnjem tednu.

Mednarodni devizni trg

Od svobodnih deviznih tržišč je ostalo v Evropi le še švicarsko, ki pa je premalo močno, da bi moglo zadovoljiti potrebam mednarodnega trga. Zato dobiva njujorški devizni trg vedno večjo ulovo.

Razširjenje vojne na Nizozemsko in Belgijo je imelo za posledico, da tudi belgijske in nizozemske devize ne notirajo več. Že prej je bilo črtano notiranje Kodanja in Osla. Zadnje razširjenje vojne na Nizozemsko in Belgijo je povzročilo padec zaveznih deviz, proti koncu tedna pa so se tečaji teh deviz zopet popravili, dočim je zelo oslabil Curih, kar je pač v zvezi z vestmi o nameranih nemških pripravah proti Švici. Gibanje tečajev na njujorški borzi kažejo naslednje številke:

10.5.	17.5.
Pariz	180'5 182'0
London	319'— 321'—
Berlin	4010'— 4005'—

Ekskurzija Društva absolventov drž. trg. šol v Celju v Prekmurje

Živahno kulturno udejstvovanje organizacije absolventov drž. trg. šol v Celju je posebno v zadnjih letih vzgledno in posebno, kar dokazujejo številni jezikovni in drugi tečaji, ki jih društvo prireja. Poleg tega pa posveča društvo tudi ekskurzijam vso pažnjo.

Posebno posrečena je bila ekskurzija v Prekmurje, ki jo je priredilo društvo v nedeljo dne 5. maja. V zgodnji jutranji zori sta dva polna avtobusa odpeljala ekskurzije v Prekmurje. Četudi so bile nebesne zapornice odprte, je vladalo v obeh avtobusih veselo razpoloženje, za kar sta skrbela dva harmonikaša in odlična solpevka gđ. Ferišk Berta, da je pot hitro minila. Prijazna prekmurska metropola z vsemi svojimi znamenitostmi jih je sprejela v svojo sredino.

Pred tovarno znanega veleindustrija Benka sta sprejela ekskurzije njegov sin Benko ml., ki je

Curih	2242'—	2200'—
Milan	505'—	505'—
Budimpešta	1770'—	1770'—
Bukarešta	50'—	50'—
Beograd	230'—	230'—

Na mednarodnem efektivnem trgu je bila fluktuacija tečajev zelo velika. Špekulacija je bila zelo močna, deloma je za evropske papirje nastala panična situacija, da so ti zelo močno padli.

Stanje Narodne banke

Izkaz Narodne banke z dne 15. maja navaja naslednje izpre-

membe (vse številke v milijonih din):

Kovinska podloga se je zvišala za 5,3 na 2.079,6.
Devize izven podloge so padle za 51,19 na 816,2.
Vsota kovanega denarja se je znižala za 1,2 na 315,5.
Posojila so se skupno zmanjšala za 52,4 na 1.839,1.
Eskont bonov za narodno obrambo se je zvišal za 80,0 na 2.431,0.
Nepremičnine zavoda za izde-

lavo bankovcev so se zvišale za 1,5 na 190,0.

Razna aktiva so se zmanjšala za 17,2 na 2.160,8.
Obtok bankovcev se je zvišal za 71,16 na 10.945,8 in bo torej kmalu dosegel 11 milijonov din.
Obveze na pokaz pa so se zmanjšale za 116,4 na 1.732,7.
Razna pasiva so narasla za 10,0 na 377,08.
Skupna podloga se je zvišala na 25-75%.
Obrestna mera je ostala še nadalje neizpremenjena.

Pomen naše trgovinske mornarice

Odveč je govoriti o velikem pomenu trgovinske mornarice za vsak narod, ker je to že splošno priznana resnica. Navedli bi tu le primer male Norveške, ki prav za prav živi od trgovinske mornarice. Mala Norveška je svojo trgovinsko mornarico tako dobro razvila, da je danes tretja na svetu in da prevažata blago za celo vrsto držav. Zlasti pa je izpopolnila svoje mornarice za prevoz nafte in njenih derivatov. Trgovinska mornarica daje velikemu delu norveškega prebivalstva zaslužek in brez tega zaslužka nikdar ne bi mogel doseči norveški narod svoje današnje visoke kulturne stopnje.

Jugoslavlani še vedno ne izkoriščamo svoje pomorske lege tako kakor bi mogli in tudi morali. Pri Hrvatih je sicer bilo pomorstvo vedno precej razvito in naši Dalmatinci so tudi sloveli po svetu kot odlični mornarji, vendar pa se njih trgovinska mornarica ni mogla tako razviti kakor pri sosednjih in tudi manjših narodih. Deloma je vzrok v tem, ker imamo šele po zlomu Avstro-Ogrske res svojo trgovinsko mornarico. Trgovinska mornarica Avstro-Ogrske je bila zelo dobra in tudi primeroma močna ter je uživala po svetu dober sloves. Po zlomu Avstro-Ogrske se je ta mornarica po Trumbić-Bertolinijevem sporazumu razdelila med Italijo in Jugoslavijo in s tem je bila ustanovljena tudi trgovinska jugoslovanska mornarica.

Naše trgovske ladje so znane po vsem svetu, toda naša trgovinska mornarica je majhna in vsa njena tonaža znaša samo okoli 300.000 ton, kar je pol odstotka svetovne tonaže trgovinske mornarice. Trgovinsko brodogradništvo Italije je desetkrat večje in se še neprestano povečuje in modernizira. A tudi mala Grčija ima petkrat večje trgovinsko brodogradništvo in poleg tega tudi bolj moderno ko mi. Že to kaže, kako skromen je naš delež v

svetovni trgovinski mornarici. Ne moremo vzdrževati niti morskih poti, ki so za naše gospodarstvo največje važnosti. Tako naši gospodarski ljudje težko občutijo, ker imamo preslabe zveze z Levantom, kamor gre veliko našega blaga. Tudi zveze z Južno Ameriko zelo pogrešamo, ker so današnje le izredne. Sedaj pa bo potrebno, da dobimo tudi redne zveze s Sovjetsko Rusijo, ker se brez tega ne bo mogla razvijati naša trgovina s Sovjetsko Rusijo v zadovoljivi meri.

Čeprav pa je naša trgovinska mornarica majhna in nezadostna, vendar pa opravlja važno funkcijo v našem gospodarskem in socialnem življenju. Na naših 183 parnikih dolge in obalne plovbe je zaposlenih okoli 4000 ljudi. Za repne primorske kraje je ta zaposlitev velikanske važnosti, zlasti se, če se upošteva, da je zaradi zamenjave ladijskih posadk potrebno še enako veliko število pomorskih strokovnjakov.

Ladje dolge morske plovbe, katerih je 77, in tudi ladje velike obalne plovbe, ki vozijo po Sredozemskem morju in katerih je 14, opravljajo večinoma svobodno plovbo. Prevažajo polno natovorene razno blago med različnimi svetovnimi pristanišči po prevoznih tarifah, ki se določajo v Londonu. Te prevoznine se plačujejo samo v svobodnih devizah, prej večinoma v funtih, sedaj pa skoraj samo v dolarjih. Čezmorska plovba se more primerjati z industrijo, ki dela v tujini, ki pa je vendarle domača in ki iz svoje dežele ne iznaša, temveč ki prinaša tuje devize in valute.

Kakor pa smo že prej omenili, pogreša naše gospodarstvo zlasti pomanjkanje rednih morskih zvez, ki bi jih vzdrževala trgovinska mornarica s pristanišči, ki so važna za naše gospodarstvo, zlasti za naš izvoz. Razen malega števila rednih prog, ki vežejo naše Ja-

dransko morje s sredozemskimi pristanišči — in še na teh progah vozijo naši parniki le v velikih časovnih intervalih — drugih zvez skoraj nimamo. Enkrat mesečno gre naš parnik v Anglijo. Enkrat mesečno vozi parnik »Lovćen« okoli Grčije v Bolgarijo. A še ta zveza ni nastala toliko iz gospodarskih kakor iz političnih razlogov. Drugih rednih zvez nimamo. Vzrok je v tem, ker je bil razvoj naše trgovinske mornarice dosežaj skoraj izključno prepuščen zasebni iniciativi, dočim je država zelo malo sodelovala. Deloma je manjkalo finančnih sredstev, deloma pa je bil vzrok tega malega zanimanja tudi v tem, ker v našo oficialno gospodarsko politiko še vedno ni prodrla pomorska orientacija.

V mali obalni plovbi, ki opravlja redno službo ob naši obali, je zaposlenih 92 ladij. Od teh pripada 52 z 21.676 tonami Jadranski plovitvi, 13 s 6801 tono Dubrovniški plovitvi, 15 s 1665 tonami Zetski plovitvi. V tej pomorski panogi smo stanje pod Avstrijo ne samo ohranili, temveč celo nekoliko popravili. Naša obalna plovba se za-

Zunanja trgovina

Izvoz lipovega cvetja spada odsej po odločbi deviznega odbora pod kontrolo. Ta odločba je bila izdana, ker je uvoz čaja vedno težji in se mora plačati v devizah, lipovo cvetje pa more pravi čaj nadomestiti.

Cene za izvozno živino so bile zvišane ter so bile določene za Nemčijo in Italijo naslednje cene: vol I. vrste 9'75, II. 9 in III. vrste 7'50 din, za krave 8, 7'50 in 5'50, za teleta 9'50, 8'50 in 6'75, za mlade bike 8'50, 7'50 in 6'75 din za kg žive teže. Cene veljajo pri izvozu v Italijo franko Reka, pri izvozu v Nemčijo pa franko Maribor.

Izvoz svinj v Nemčijo se je po odločbi izvozne direkcije začel. Cena za izvozne svinje v Nemčijo je

V gostilni in restavraciji

zahtevajte vedno izrecno **Rogaška mineralno vodo!** Ona Vam na prav prijeten način pospešuje prebavo in Vaš organizem Vam bo za to hvaležen.

to more glede tipov primerjati s podobnimi organizacijami tudi v naprednih državah. Vse to pa je bilo doseženo s primeroma le skromno državno subvencijo, ki pa se prav za prav napačno imenuje subvencija, ker pomeni dejansko samo plačilo države za usluge, ki jih ima od trgovinske mornarice. Po nizkih tarifnih, ki ne morejo kriti stroškov, vzdržuje naša mala plovba poštino zvezo med primorskimi kraji.

V naši mali obalni plovbi je zaposlena približno ena tretjina vseh naših pomorcev. Za mesta našega Primorja so parniki obalne plovbe to, kar železnica za kraje na kopnem. Brez teh parnikov ne bi bil turistični promet v Primorju niti mogoč. Važno pa je tudi to, da je mala obalna plovba osnovna šola za naše mornarje in podlaga za naš pomorski naraščaj.

Zaradi vojnih dogodkov in malega števila tujcev je danes sicer obalna plovba mnogo izgubila na svojem pomenu. Nobenega dvoma pa ni, da bo po vojni njen pomen zopet zelo narasel.

Za napredek našega gospodarstva in naše turizma je največje važnosti, da se naša trgovinska mornarica čim bolj razvije in upali je, da bo v bodoče tudi zasebna iniciativa dobila od države v ta namen večjo pomoč, kakor pa jo je prejemale dosedaj.

določena na 13'50 din za kg žive teže.

Grčija je po uradnih podatkih v I. letošnjem tromesečju uvozila blaga za 3386,4 milij. proti 3354,3 milijona drahem v istem času lani. Izvozila pa je letos blaga za 3194,5 proti 2634,5 milijona drahem lani.

Turško trgovinsko ministrstvo sporoča, da je Turčija izvozila v marcu blaga za 16'47 milijona turških funtov, uvozila pa samo za 7'42 milijona funtov. Od 1. 1924. ni Turčija v marcu izvozila toliko blaga.

Zvišanje cen za kavčuk napovedujejo zaradi razširjenja vojne na Nizozemsko, ker se bodo sedaj prevozniki stroški za kavčuk iz Nizozemske Indije zvišali.

Ladjedelnice v U. S. A. so imele 1. marca 1940. naročil za izdelavo 249 ladij z 11,79 milijona BRT, 1. marca 1939. pa le za 180 ladij s 0'7 milijona BRT.

ter poudaril, da baš iz teh zavodov prihajajo najboljše moči za razne službe v našem gospodarstvu. Za njim je izpregovoril še g. Benko ml. in izrazil svoje veselje nad obiskom celjskih gostov.

Obema se je zahvalil za nadvse prijazni sprejem in pozdrave predsednik Društva Vučer, ki je zlasti naglasil, da bodo ostale urice prijetnega bivanja v Prekmurju vsem ekskurzijcem v trajnem spominu. Ponovno se je zahvalil g. Benko ml. za izkazano gostoljubnost.

V prvih popoldanskih urah so ekskurziji nadaljevali vožnjo po Murskem polju mimo Slatine Radenci v Gor. Radgono. Ogledali so si obmejno mesto in bližnjo okolico ter po krajšem odmoru nadaljevali zopet vožnjo preko idiličnih Slovenskih gor v Maribor in odtod naprej v Celje.

Marsikomu dosedaj še neznana pokrajina in tuje ljudstvo je postalo vsem domače. Vsak udeleženec ekskurzije se je prepričal, da ima tudi Prekmurje mnoge znamenitosti tako v pokrajini, kakor v narodu ter sklenil, da ob prvi priliki ponovno obišče ta lep del svoje domovine.

kot absolvent celjske trg. šole redni in podporni član organizacije ter Čeh, predsednik Združenja trgovcev v Murski Soboti s tajnikom Vebetom. Prijaznemu medsebojnemu pozdravljanju je sledil ogled tovarne. Ljubezni Benko ml. je razkazal najprej klavnico, ki bazira, kakor tudi ostali oddelki na principu vzgledne čistote, moderne in ekonomične urejenosti, dalje hladilnico, oddelek s stroji za predelavo mesa v vse vrste klobas in salam, oddelek za topljenje masti, strojno in skladišče mesnih izdelkov.

Podjetje izdeluje tudi vsake vrste pastet in konserv, znane pa so tudi ne samo pri nas, nego tudi v inozemstvu njegove šunke v kovinastih dozah. Ker ob nedeljah obrati počivajo, je vršil funkcijo strojnika sam g. Benko ml., da je ne samo z besedo, nego tudi tehnično pokazal delo v tovarni. Vse mnogovrstne izdelke svojega obrata, ki igra dominantno vlogo v tej panogi industrije Jugoslavije, prodaja trdka v lastnih podružnicah v Gor. Radgoni, Mariboru in Celju ter v prodajalni v Murski Soboti in daje kruha in zaslužka

mnogim uslužbencem, živinorejcem pa z velikimi nakupi živine omogoča boljše življenje na njih domači grudi in jih tudi štiti pred zlorabam raznih tujih prekupčevalcev.

Za prevažanje svojih izdelkov ima podjetje tudi lastne specialne avtomobile. Sv. Florijanu pa je v pomoč tovarniška gasilska četa, ki ima svojo lastno motorno brizgalno, garažo, avtomobil in potrebno gasilsko orodje.

Ekskurziji se z zanimanjem ogledovali vse zanimivosti obsežnega obrata ter pozorno spremljali g. Benka ml. pri razkazovanju in razlagi oddelkov, za kar mu bodo vedno in ob vsaki priliki hvaležni. Po ogledu tovarne je presenetil ekskurzije g. Benko ml. z obilno pogostitvijo.

Izredna podjetnost in iniciativen duh g. Benka sta dvignila njegovo podjetje in s tem njegovo ime visoko v almanah našega gospodarstva ustvarjanja in prikazali njegovo osebnost z vsemi vrlinami odličnega gospodarstvenika v ospredju našega nacionalnega in gospodarskega življenja ne samo Prekmurja, ampak tudi Jugosla-

vije. Ker je bil čas bivanja v Soboti le kratko odmerjen, so morali ekskurziji po razmeroma kratkem času nadaljevati z ogledovanjem Sobotne. Predsednik Združenja trgovcev v Murski Soboti gospod Čeh je vodil ekskurzijo v simbol prekmurskega gospodarstva napredka, v lani otvorjeni Trgovski dom, kjer se nahaja tudi privatna dvorazredna trg. šola. Razkazal jim je šolske prostore in razložil pomen te šole za prekmursko gospodarsko življenje. Ogledali so si še stari Szaparyjev grad in mesto samo, nakar jim je bilo pripravljeno skupno kosilo v hotelu »Slon«. Na vsej tej poti sta spremljala ekskurzijo tudi Benko ml. in tajnik Združenja trgovcev Vebel. V hotelu »Slon« je pozdravil ekskurzije v imenu Združenja trgovcev predsednik Čeh. Izrazil je veselje, da more v svoji sredi pozdraviti ekskurzije-absolvente trg. šol iz Celja in želel, da bi odnesli iz Sobotne in Prekmurja kar najlepše vtise in bili vsikdar tolažni njega potreb in napredka. Pojasnil je vzroke, ki so vodili gospodarstvenike Prekmurja k ustanovitvi dvorazredne trg. šole

Nove delniške družbe

V prvih štirih letošnjih mesecih je bilo v Jugoslaviji ustanovljenih 23 delniških družb z glavnico 94,8 milijona din. Od novih družb ima svoj sedež v Beogradu in okolici nič manj kot 18 družb z glavnico 61,8 milijona din. Niso pa vse nove družbe tudi nova podjetja, ker je bilo sedem samostojnih podjetij spremenjenih v delniške družbe. Kapital teh družb znaša 44,4 milijona din. Od novih družb je 12 industrijskih z glavnico 57,1 milijona din, 1 parobrodna s kapitalom 1,2 in 10 trgovskih s kapitalom 36,5 milijona din. Lani je bilo v 1. štirimesečju ustanovljenih le 13 družb s kapitalom 32,1 milijona din.

Trgovinski register

Vpisali sta se nastopni firmi:

Gerkman Franjo, tekstilna tovarna v Laškem. Obratni predmet: izdelava tekstilnih izdelkov na tovarniški način. Imetnik: Franjo Gerkman, tovarnar v Laškem.

Kuharič Ljudevit ml., Ormož. Obratni predmet: trgovina z mešanim blagom, izvozna trgovina poljskih pridelkov, vseh vrst sadja in lesa.

Vpisale so se naslednje izpremembe in dodatki:

Hotel Triglav, družba z o. z. Bled-Rečica. Družba se je razdelila in prešla v likvidacijo. Likvidator Stefan Trnka, Bled-Rečica.

Jugobruna, kranjske tekstilne tovarne, družba z o. z., Kranj. Spremenila se je družbena pogodba. Če ima družba le enega poslovođa, zastopa ta družbo samostojno. Če pa ima družba dva ali več poslovođij, zastopata družbo po dva poslovođa skupno. Izbrise se poslovođa František Bruna, vpišeta pa se poslovođji: Josip Synovec, ravnatelj tovarne »Jugobruna«, Stanislav Chaloupecky, zasebni uradnik v Kranju.

Zadružna gospodarska banka v Ljubljani. Vpisala se je podružnica banke v Beogradu.

Viktor Kukovec, Ljutomer. Obratni predmet: mlin in trgovina z mešanim blagom. Prokura se je podelila Šaši Kukovecu, trgovcu v Ljutomeru.

Celjska posojilnica d. d. v Celju. Izbrise se kot prokurist ravnatelj podružnice Pišek Franc, ki je umrl, vpiše pa se Lucetu Koritzkemu podeljena prokura.

Narodna banka kraljevine Jugoslavije, podružnica v Mariboru. Vpiše se inž. Franjo Tavčar, višji uradnik, ki je upravičen sopodpisovati firmo podružnice, in sicer kolektivno z upravnikom Žakom Dragotinom ali njegovim pomočnikom Milošem Rybašem.

»Intra«, družba z o. z. za proizvodnjo in razpečevanje gradbenih potrebščin, Pobrežje pri Mariboru. Izbrise se dosednji poslovođa Blaž Železnik, vpiše pa se novi poslovođa Duje Slavko, kapetan I. klase v p. v Mariboru.

Izbrisale so se naslednje firme:
Hribernik Ivan, Dovže p. Misljine, lesna trgovina — zaradi opustitve obrata.

Scharb Marija, Gornji grad, trgovina z mešanim blagom in žaga.
Jeraj Alojz, Nizka p. Rečica ob Savinji, trgovina z vinom na debelo.

Detitschegg Hugo, Slov. Konjice, trgovina z mešanim blagom.

Konkurzi - poravnave

Odpravlja se konkurz o premoženju zapuščine po Šulerju Hermanu v Gor. Sušici, ker je bila razdeljena vsa masa.

Končno je poravnalo postopanje pooblaščenega graditelja Franceta Arka v Ljubljani.

Poravnava trgovca Franceta Čančale v Mariboru je potrjena.

Spomladanski ljubljanski velesejem

Letošnji pomladni ljubljanski velesejem bo prirejen kot 47. velesejska razstavna prireditev. Trajal bo od 1. do 10. junija. Obeta se nam več bogatih gospodarskih in drugih posebnih razstav.

V splošnem delu bodo razstavljeni izdelki naslednjih industrijskih in obrtnih strok: strojne in kovinske industrije, fine mehanike, radio in elektrotehnika, razsvetljava in kurjava, vozovi, kolesa, lesna industrija, usnje in konfekcija, tekstilna industrija, krznarstvo, kemična industrija in fotografija, papir in pisarniške potrebščine, razni aparati za terapijo. Dobro bo zastopana živilska industrija, lep oddelek bo imelo stavbarstvo, kakor tudi glasbila, mnogo bo razstavljenih fine keramike, bižuterije, stekla in porcelana, obetajo se nam pa tudi razne privlačne novosti.

Posebne razstave bodo naslednje: mnogo bo razstavljenih avtomobilov in motornih koles, obširna bo pohištvena razstava. Mala obrt bo zastopana tako dobro, da bo tvorila že sama lepo obrtno razstavo. Posebno pozornost bo zbujala razstava o zaščiti pred letalskimi napadi, kjer bo ponazorjena aktivna in pasivna obramba. Pri organizaciji te razstave sodelujejo: zaščitni urad mestnega poglavarstva v Ljubljani, ministristvo vojske in mornarice, banska

uprava, državni in higienski zavod in gasilska zajednica. Posebnost bo razstava pod naslovom »Zobna tehnika«, ki jo priredi Društvo zobnih tehnikov ob svoji 30letnici. Zveza gospodinj bo zopet priredila aktualno razstavo pod naslovom »Naša vsakdanja hrana«. Razen tega bo prirejenih še več manjših posebnih razstav. Opozoriti je pa treba predvsem na posebno turistično razstavo.

Razstavljalcem se nudijo izdatne prevozne, carinske in trošarinske olajšave. — Inozemski obiskovalci dobe na podlagi velesejske legitimacije jugoslovenski vhodni vizum brezplačno pri naših konzulatih. Na naših železnih imajo obiskovalci velesejma brezplačen povratek. Na postaji morajo kupiti razen vozovnice še rumeno železniško izkaznico za din 2.—. Vozne olajšave veljajo za dopotovanje od 27. maja do 10. junija, za povratek pa od 1. do 15. junija. Na inozemskih železnicah veljajo naslednji popusti: v Bolgariji, na Madžarskem in v Turčiji na azijskih progah 50%, v Franciji, Grčiji, Češko-Moravski, v Romuniji, Švici in Turčiji na evropskih progah 25%, v Italiji 30%.

Tudi letos bo imel velesejem prostrano zabavišče. Obljublajo nam posebno zanimivost večerne predstave »Totege teatra«.

Drž. odbor za obrambno gospodarstvo

Ministrski svet je predpisal uredbo o državnem odboru za obrambno gospodarstvo:

Čl. 1. — Pri predstavljanju vlade se ustanavlja državni odbor za obrambno gospodarstvo. Naloga tega odbora je, da izdaja sklepe in da predpisuje enaka navodila, na osnovi katerih so pristojna ministrstva in banska oblast banovine Hrvatske dolžna izdajati potrebne ukrepe pri proizvodnji, v prometu, pri potrošnji, izvozu, uvozu, pri cenah, razdelitvi dobrin itd., da bi se zadostile civilne in vojaške potrebe državne obrambe. Sklepi odbora so izvršni, kadar jih sprejmeta predsednik in podpredsednik vlade.

Čl. 2. — Odbor sestoji iz stalnih članov, ki jih imenujeta sporazumno predsednik in podpredsednik vlade iz vrst strokovnjakov za posamezna gospodarska vprašanja.

Čl. 3. — Sejam državnega od-

bora za obrambno gospodarstvo predseduje predsednik, ozir. podpredsednik vlade oziroma njun namestnik, katerega določita iz vrst članov vlade.

Čl. 4. — Odbor bo zasedal po potrebi v popolni sestavi, ali pa razdeljen na sekcije. Odbor bo po potrebi imel poleg rednih sej tudi konference s predstavniki gospodarskih resorov, gospodarskih ustanov in organizacij glede vprašanj obrambnega gospodarstva.

Čl. 5. — Odbor bo imel svoje stalno tajništvo v predstavljanju ministrskega sveta. Na čelu tajništva je generalni tajnik, katerega imenuje, kakor tudi ostalo potrebno osebje, predsednik vlade na predlog odbora.

Čl. 6. — Osebnosti in materialni izdatki odbora se bodo pokrili iz izredne dotacije.

Čl. 7. — Uredba stopi v veljavo z dnem, ko je objavljena v »Službenih novinah«.

Povpraševanja po našem blagu v tujini

248 — Izmir: papir, kemični proizvodi, steklo za okna, stekleno blago, kisline in drugi proizvodi,

249 — Tel-Aviv: zastopniška firma se zanima za lesen stavbeni material, za lesene zabojke za pomaranče, žeblice, farmacevtske predmete, elektrotehnične predmete, kemikalije,

253 — Hamburg: suhe višnje, orehi, rožiči, pulpa (sadna in paradižnikova), zdravilne rastline,

254 — Jihlava: testenine, ekstrakti za strojenje kože, ovčje kože, sardine v olju, slane sardine,

255 — Köbenhavn: zdravilne rastline, eterična olja.

Ponudbe tujega blaga:

62 — New York: parafinski vosek bel, rafiniran, stearin,

63 — Hamburg: omela za vsakovrstne snovi, šolske tablice za pisanje iz posebnega materiala,

64 — Buenos Aires: hormoni, vitamini in drugi lekarniški proizvodi.

Interesenti naj se z navedbo številke in kraja obrnejo za nadaljnje podatke na upravo lista »Ital-Jug«, Milan, Casa post. 1514.

Doma in po svetu

Liège in Namur se še branita, kakor poročajo zavezniki. Belgijski kralj je poslal branilcem Namurja pozdrave po radiu in naglasil, da je vsa Belgija na nje ponosna.

Ministrski svet je objavil uredbo o zavarovanju nevtralnosti po tisku. Po tej uredbi je prepovedano listom vsako objavljjanje poročil ali člankov, ki bi bili v korist ene vojskujoče se države, ki bi mogle izzvati mržnjo ali neprijateljsko dejanje za eno vojskujočih se držav in ki bi žalile vojsko katere vojskujoče se države. Za kršitev teh določb so predvidene zelo visoke kazni. Namen uredbe je vse-kakor dober, mislimo pa, da je premalo jassen in da je treba v tem oziru uredbo dopolniti.

Za zagrebškega župana je bil imenovan dosednji komisar Mato Starčević, za podžupana pa Avgust Dolenc.

Na Hrvatskem so bile v nedeljo občinske volitve. Potekle so v miru. Podrobni rezultati še niso znani.

Hrvatski književniki so priredili recitacijski večer v Mariboru, kjer so bili navdušeno sprejeti. Večer je bil popoln uspeh in z njim se je slovensko-hrvatsko bratstvo znova močno utrdilo.

Postne znamke Balkanske zveze po 3 in 5 din z napisom »Jugoslavija — Entente Balkanique« bo dala naše poštno ministrstvo v promet, 3 dinarske znamke se bodo uporabljale v prometu z državami Balkanske zveze, 5 dinarske pa v prometu med balkanskimi in drugimi državami. Te znamke bodo v prometu od 27. maja 1940. do 26. maja 1941.

Na običnem zboru delničarjev KID je bilo sklenjeno, da se delniška glavnica družbe zviša od 90 na 120 milijonov din.

Poštna hranilnica je dobila dovoljenje, da proda na dražbi hotel »Moskva«. Kavcija znaša 2,5 milijona dinarjev.

Protituberkulozni teden bo v Sloveniji od 19. do 25. maja. Vse kino-blagajne bodo ta teden pobrale k vsaki vstopnici doplačilo 1 din v korist protituberkulozne lige.

Posebna strokovna komisija iz Madžarske, ki šteje 5 članov, je prišla v Beograd, da reši v zvezi z našimi pristojnimi uradi vsa vprašanja, ki se nanašajo na novo sklenjeno trgovsko pogodbo med Jugoslavijo in Madžarsko.

Zaradi velikega števila krčem in bifejev je v donavski banovini ustavljen izdajanje dovoljenj za nove krčme in bifeje.

Italijanski parnik »Rex« ni bil v Gibraltarju ustavljen od Angležev in je mogel nepregledan odpluti dalje. — Italijanski parnik »Augustus« je s 1500 potniki odplaval na krožno potovanje po Sredozemskem morju. To je viden znak, da je napetost v Sredozemskem morju popustila.

Italijanska vlada je prepovedala prodajanje vatikanskega glasila »Osservatore Romano«. Prepoved pa bo najbrže v kratkem preklicana, ker nima list več značaja političnega lista, temveč objavlja samo uradna poročila vojskujočih se držav.

V Albaniji grade pri Tirani novo veliko letališče, ki pa bo služilo, kakor se poroča, civilnemu letalstvu.

Hitler je izdal odlok, s katerim se 1. 1918. od Nemčije odtrgani belgijski kraji priključijo zopet Nemčiji.

Novo vojno taktiko uporabljajo v sedanjih vojni Nemci. Dosedaj je bil običaj, da so najprej prodirale predstraže in prve čete, ki so zasedle novo ozemlje in ga zavarovale za glavno četo, ki je nato zasedla to ozemlje. Nemci pa sedaj napadajo takoj z glavno silo in zato se morajo sovražne prve čete takoj umakniti. Umikajoče čete povzročajo navadno še pri svojih glavnih četah nered, da se morajo umakniti še te. Tako dosežejo Nemci prvi uspeh, ki ga tudi takoj izkoristijo s še močnejšimi napadi.

Španski tiskovni urad demantira vesti, da bi bili v Španiji politični turisti. Turistov je v Španiji toliko kakor vsa druga leta. Demanti nakazuje zagotavlja, da Španiji ni potrebna nobena tuja vzpodbuda, da ohrani svojo nevtralnost.

Nemški cesar se bo iz Nizozemske preselil v Vzhodno Prusijo, kjer bo dobil večje veleposestvo. Obljubiti pa je moral, da bo tam živel le kot zasebnik kakor dosedaj na Nizozemskem.

Iz Anglije poročajo, da se je prijavilo 250.000 prostovoljcev za boj proti padalcem in proti »peti koloni«.

Med Grčijo in Nemčijo so se začela trgovinska pogajanja zaradi ureditve grškega izvoza tobaka in suhega grozdja v Nemčijo.

Dobave - licitacije

Hidrografski inštitut mornarice v Splitu razpisuje licitacijo za dobavo raznega litografskega in tiskarskega materiala ter kemikalij. Ponudbe sprejema do 31. maja t. l.

Štab mornarice kr. Jugoslavije v Zemunu sprejema do 3. junija ponudbe za dobavo kositra.

Komanda pomorskega arzenala v Tivtu sprejema do 27. maja ponudbe za dobavo kisa, mornarskih in navadnih nožev ter žlic in admiralskega sidra.

Direkcija drž. rudnika v Kaknju sprejema do 27. maja ponudbe za dobavo pil za kovino, trolitaksa za električno izolacijo ter tračnikov ročno kovanih.

Centralna direkcija drž. rudarskih podjetij v Sarajevu sprejema do 4. junija ponudbe za dobavo jeklene vrvi ter raznih merilnih instrumentov.

LICITACIJE:

Dne 24. maja se bo sklepala pri štabu mornarice kr. Jugoslavije v Zemunu direktna pogodba za dobavo 600 ton komadastega šleskega premoga.

Dne 26. maja bo pri Centralni direkciji drž. rudarskih podjetij v Sarajevu licitacija za dobavo pogonskega jermenja za vse državne rudnike.

Dne 27. maja bo pri Zavodu za izdelavo vojne opreme v Beogradu pismena licitacija za dobavo 45 jeklenih omar.

Dne 28. maja bo pri 3. oddelku Zavoda za izdelavo vojne opreme v Zagrebu pismena licitacija za dobavo večje množine raznega sukanca.

Dne 29. maja ima Privilegirano akcionarsko društvo za silose v Beogradu licitacijo za zgradbo žitnega silosa v Jagodini.

Dne 31. maja bo pri štabu dravske divizijske oblasti v Ljubljani licitacija za adaptacijo vojnega objekta v Mariboru.

Dne 31. maja bo pri Upravi 1. oddelka vojnotehničnega zavoda v Hanrijevu pri Skoplju pismena pogodba za dobavo raznega usnja; dne 4. junija za dobavo ščetinaste dlake.

Dne 4. junija bo pri Centralni direkciji drž. rudarskih podjetij v Sarajevu licitacija za dobavo raznih vrst cevi.

Dne 8. junija bo pri štabu zrakoplovstva vojske v Zemunu licitacija za dobavo raznih strojev in naprav za aeroplanski delavnic.

Dne 17. junija bo pri upravi smodnišnice v Kamniku licitacija za dobavo večje množine raznega embalažnega papirja.

Dne 19. junija bo pri štabu mornarice kr. Jugoslavije v Zemunu licitacija za dobavo razne jeklene in konopne vrvi.

PRODAJA:

Dne 4. junija bo pri primorskem žandarmerijskem polku v Splitu licitacija za prodajo raznih odpadkov od suknja, volne, usnja, gume, železa, jekla idr.

(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce,

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovancev do pokojnine je potrebno, da so zavarovani prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne lopuščajo odlašanja.

Že v 24 urah

harva, plesira in kemično snazi obleke klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce ovratnike in manšete. Pere, suši, munga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Potlanski nasip 16. Selenburgova ul. 3

Telefon št. 22-72.

Koliko trgovcev gre na letni dopust in odmor?!

1—2%!! Vsi drugi pa se mučijo in delajo brez ozira na zdravje! Zato vsaj doma pijte

RADENSKI ZDRAVILNI VRELEC

uslega z rdečimi srci,

našo najboljšo prirodno mineralno vodo. Zdravje in užitek!